

V Bruseli 27. novembra 2025
(OR. en)

15278/25

SOC 770
EMPL 508
EDUC 435
ECOFIN 1505

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	25. novembra 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2025) 959 final
Predmet:	Odporúčanie ODPORÚČANIE RADY týkajúce sa ľudského kapitálu v Európskej únii

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 959 final.

Príloha: COM(2025) 959 final

V Štrasburgu 25. 11. 2025
COM(2025) 959 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa ľudského kapitálu v Európskej únii

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa ľudského kapitálu v Európskej únii

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 148 ods. 4,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

keďže:

- (1) Európsky pilier sociálnych práv vyhlásený Európskym parlamentom, Radou a Komisiou v roku 2017¹ poskytuje kompas pre vzostupnú konvergenciu pracovných a životných podmienok v EÚ. Vo svojej prvej zásade potvrdzuje, že *„Každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce“*.
- (2) V Kompase konkurencieschopnosti², ktorý Komisia prijala v januári 2025, sa stanovuje plán na obnovenie hospodárskej dynamiky EÚ a podporu rastu. Podpora zručností sa považuje za kľúčový faktor, pričom sa uznáva, že vysokokvalifikovaná pracovná sila je základom európskeho hospodárstva, hnacou silou produktivity, inovácií a kvalitných pracovných miest a aktivátorom spravodlivej zelenej a digitálnej transformácie. V marci 2025 Komisia prijala oznámenie o únii zručností³, v ktorom zdôraznila kľúčovú úlohu ľudského kapitálu a zručností orientovaných na budúcnosť pri zvyšovaní konkurencieschopnosti a strategickej autonómie Únie, posilňovaní pripravenosti a podpore udržateľnej prosperity. V roku 2025 Komisia uverejnila aj dve oznámenia o umelej inteligencii (AI), v ktorých sa zdôrazňuje, že ľudia a zručnosti zohrávajú kľúčovú úlohu^{4 5}.
- (3) Ako sa uznáva v Únii zručností⁶, integrovaný prístup ku koordinácii politík a posilnený mnohostranný dohľad v rámci európskeho semestra poskytuje rámec na usmernenie potrebných štrukturálnych reforiem trhov práce, systémov vzdelávania a odbornej prípravy a investícií do rozvoja ľudského kapitálu, pričom sa zohľadňuje aj medzigeneračná spravodlivosť. Toto odporúčanie týkajúce sa ľudského kapitálu je

¹ [Ú. v. EÚ C 428, 13.12.2017, s. 10.](#)

² Oznámenie Komisie z 29. januára 2025 s názvom Kompas konkurencieschopnosti pre EÚ [COM(2025) 30 final].

³ Oznámenie Komisie z 5. marca 2025 s názvom Únia zručností [COM(2025) 90 final].

⁴ Oznámenie Komisie z 9. apríla 2025 s názvom Akčný plán pre kontinent umelej inteligencie [COM(2025) 165 final].

⁵ Oznámenie Komisie z 8. októbra 2025 s názvom Stratégia využívania umelej inteligencie [COM(2025) 723 final], v ktorom sa navrhujú odvetvové a medziodvetvové opatrenia vrátane opatrení týkajúcich sa gramotnosti v oblasti AI, zvyšovania úrovne zručností a získavania nových zručností a informovanosti pre oblasť zručností s cieľom zvýšiť zavádzanie AI v kľúčových odvetviach a vo verejnom sektore.

⁶ V súlade s uznesením Rady o vzdelávaní a odbornej príprave v rámci európskeho semestra: zabezpečenie informovaných diskusií o reformách a investíciách (2020/C 64/01).

preto navrhnuté tak, aby dopĺňalo usmernenia pre politiky zamestnanosti členských štátov. Identifikujú sa v ňom oblasti spoločného záujmu EÚ. Ak je to v kontexte každého členského štátu relevantné, tieto oblasti sa budú neskôr analyzovať v správach o jednotlivých krajinách a môžu sa riešiť v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v rámci cyklu európskeho semestra. Tieto obavy majú aj dôležitý územný rozmer, keďže v Európe existujú výrazné územné rozdiely v oblasti zručností a investícií do ľudského kapitálu.

- (4) Členské štáty každý rok v rámci Výboru pre zamestnanosť podľa článku 150 ZFEÚ na základe spoločnej výročnej správy o situácii v oblasti zamestnanosti v Únii a o vykonávaní usmernení pre zamestnanosť (článok 148 ods. 5 ZFEÚ) a s prihliadnutím na informácie získané od členských štátov prostredníctvom ich výročných správ o pokroku (ktoré slúžia aj na účely článku 148 ods. 3 ZFEÚ) preskúmavajú všetky aspekty týkajúce sa výsledkov v oblasti zamestnanosti v EÚ.
- (5) EÚ čelí pretrvávajúcemu nedostatku pracovníkov a zručností. Tento nedostatok je značný vo všetkých členských štátoch, regiónoch a odvetviach a má vplyv na spoločnosti všetkých veľkostí. Miera voľných pracovných miest v EÚ, ktorá je zástupným ukazovateľom pri meraní nedostatku pracovnej sily, zostáva vysoká a blíži sa k úrovni pred pandémie na úrovni 2,2 % (1. štvrtrok 2025)⁷. Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily brzdí aj investície a inovácie: 68 % stredných podnikov uviedlo v roku 2023 nedostatok zručností ako vážny problém⁸ a 77 % podnikov uviedlo, že nedostatok zručností bol v roku 2024 prekážkou dlhodobých investícií⁹.
- (6) Niektoré odvetvia a povolania čelia veľkému nedostatku pracovnej sily a zručností v celej EÚ. V roku 2024 sa najrozšírenejšie povolania s nedostatkom pracovnej sily v EÚ týkali technických profilov vo výrobe a v stavebníctve (vrátane zvaračov a rezačov kovov plameňom, stavebných a prevádzkových elektrikárov, inštalatérov a montérov potrubárov, stavebných klampiarov), zdravotníckych povolanií (zdravotníckych pracovníkov, všeobecných a špecializovaných lekárov, zdravotníckych asistentov a fyzioterapeutov, pričom v roku 2022 podľa odhadov chýbalo v krajinách OECD 1,2 milióna lekárov, zdravotných sestier a pôrodných asistentiek¹⁰). Zároveň má len 12 % poľnohospodárov v EÚ menej ako 40 rokov, čo môže ohroziť potravinovú bezpečnosť EÚ. Odvetvie dopravy takisto čelí rozsiahlemu nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily vo všetkých druhoch dopravy (vodiči ťažkých nákladných vozidiel, nákladných vozidiel, autobusov a električiek, ako aj námorníci, najmä dôstojníci)^{11,12}. Rozšírený je aj nedostatok odborníkov v oblasti IKT, stavebných inžinierov a pedagogických zamestnancov. Odborníci v oblasti IKT tvorili len 4,8 % pracovnej sily, čo je výrazne pod cieľom digitálneho desaťročia do roku 2030, ktorý je na úrovni 10 %, a je tu aj výrazná rodová nerovnováha. V súvislosti so zelenou transformáciou bolo vo viacerých členských štátoch identifikovaných 24 povolanií s nedostatkom pracovnej sily vrátane izolatérov, stavebných inžinierov a mechanikov klimatizačných a chladiarenských zariadení (v 14 členských štátoch), stavebných technikov (v 12 členských štátoch) a strechárov (v 11 členských štátoch). Európa bude musieť rozvíjať

⁷ Priemerná miera voľných pracovných miest v rokoch 2013 až 2019 bola 1,7 %.

⁸ Eurobarometer č. 537, 11/2023.

⁹ [EIB Investment Survey 2024: European Union Overview](#) (Investičný prehľad EIB 2024: Prehľad o Európskej únii).

¹⁰ [Health at a Glance: Europe 2024](#) (Zdravie v skratke: Európa 2024), správa Európskej komisie/OECD.

¹¹ [EURES Report on labour shortages and surpluses 2024](#) (Správa EURES o nedostatku a prebytku pracovnej sily 2024).

¹² [Seafarers - Mobility and Transport - European Commission](#) (Námorníci – Mobilita a doprava – Európska komisia).

kapacity v kľúčových úlohách obehového hospodárstva, ktoré sa musia prispôbiť z lineárnych na obehové systémy a trhy. Tieto zručnosti sa týkajú všetkých povolání a stupňov vzdelania, od architektov a inžinierov až po zberačov a triedičov odpadu.

- (7) Technologický pokrok a zelená a digitálna transformácia ešte viac zvýšia dopyt po nových zručnostiach a prehĺbia existujúci nedostatok zručností a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. V dôsledku vzostupu umelej inteligencie, technológií v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, biotechnológií, potrieb v oblasti obrany, vesmíru a bezpečnosti, ako aj komplexnej analýzy údajov rastie dopyt po odborníkoch v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM).
- (8) V dokumente s názvom Stav digitálneho desaťročia 2025 sa zdôrazňuje, že rozdiel medzi dopytom na trhu práce a dostupnými talentmi sa naďalej prehľbuje, najmä v oblastiach, ako je AI, kybernetická bezpečnosť, analýza údajov a polovodičové technológie. EÚ bude do roku 2027 potrebovať 6,2 až 7 miliónov pracovníkov v oblasti umelej inteligencie a približne 60 % pracovnej sily bude musieť mať zručnosti v oblasti umelej inteligencie¹³. V odvetví kybernetickej bezpečnosti bol zistený nedostatok približne 300 000 špecialistov, zatiaľ čo v oblasti polovodičov bude pri súčasných trendoch potrebné riešiť nedostatok takmer 100 000 nových odborníkov. Z národných plánov členských štátov vyplýva, že sa čoraz viac zameriavajú na digitálne a celoživotné vzdelávanie, ale úsilie zostáva roztrieštené a nerovnomerné s obmedzeným dosahom na nízkokvalifikované a nedostatočne zastúpené skupiny. Z prognóz vyplýva, že bez dôraznejších spoločných opatrení a udržateľných investícií EÚ nedosiahne ciele v oblasti digitálnych zručností¹⁴.
- (9) Od roku 2023 postupne narastá počet reštrukturalizačných udalostí a plánovaných znižovaní počtu pracovných miest. Rôzne reštrukturalizačné udalosti a krátkodobé zmeny prispeli k tomu, že sa zvýšilo povedomie o potrebe prijatia naliehavých opatrení. V roku 2024 sa plánované znižovanie počtu pracovných miest v celej EÚ dotklo približne 65 000 pracovných miest, ktoré boli sústredené v konkrétnych odvetviach a regiónoch¹⁵. Najviac bolo zasiahnuté automobilové odvetvie, telekomunikácie a poštové služby. V rokoch 2019 až 2024 prišlo automobilové výrobné odvetvie v celej EÚ približne o 240 000 pracovných miest¹⁶. Európske oceľiarske odvetvie takisto čelí rastúcemu tlaku. V roku 2024 sa v ňom zrušilo 18 000 pracovných miest, zatiaľ čo v chemickom odvetví sa v rokoch 2023 a 2024 počet pracovných miest znížil približne o 15 000. Je to obzvlášť znepokojujúce vzhľadom na rozhodujúcu úlohu tohto odvetvia pri produkcii obranných a vesmírnych technológií. Narušenie obchodných tokov, oslabený celosvetový dopyt a vyššie náklady na energiu majú celkovo negatívny vplyv na trh práce.
- (10) Očakáva sa, že transformácia na klimaticky neutrálne hospodárstvo, ktorá už ovplyvňuje rast zamestnanosti, vytvorí do roku 2030 1 až 2,5 milióna dodatočných pracovných miest, ak ju budú sprevádzať účinné politiky. V akte o emisne neutrálnom

¹³ Formovanie a posilňovanie európskych talentov v oblasti umelej inteligencie, 2025.

¹⁴ V dokumente s názvom Stav digitálneho desaťročia 2024 sa odhaduje, že bez ďalších opatrení by do roku 2030 malo aspoň základné digitálne zručnosti len 59,8 % dospeljej populácie, čo je výrazne pod cieľom 80 %.

¹⁵ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2025* (Vývoj trhu práce a miezd v Európe – ročné preskúmanie 2025), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2767/1810636>.

¹⁶ Eurostat, [\[lfsa_egan22d\] Zamestnané osoby podľa ekonomickej činnosti \(podrobné\) \(NACE Rev. 2 two-digit level\) \(2008-2026\)](#).

priemysle¹⁷ sa odhaduje zvýšenie počtu pracovných miest vo výrobe v emisne neutrálnych priemyselných odvetviach do roku 2030 o 350 000. Okrem toho je na splnenie cieľov EÚ v oblasti veternej a slnečnej energie do roku 2030 potrebných približne 130 000 až 145 000 ďalších kvalifikovaných pracovníkov a súvisiace investície do zručností vo výške 1,1 až 1,4 miliardy EUR do roku 2030. V súvislosti s obnovou budov sa do roku 2035 očakáva 7 miliónov voľných pracovných miest v stavebníctve¹⁸. Takisto sa očakáva, že počet zamestnancov v ozbrojených silách a obrannom priemysle sa výrazne zvýši, najmä v prípade osôb z prostredia STEM a odborného vzdelávania a prípravy (OVP).

- (11) Značný nedostatok pracovnej sily a zručností v uvedených odvetviach a regiónoch v celej EÚ sa v nadchádzajúcich rokoch pravdepodobne zintenzívni, čo bude spôsobené starnutím obyvateľstva a rastúcim dopytom po pracovnej sile v odvetviach, ktoré majú pre EÚ strategický význam, konkrétne i) pokročilé digitálne technológie; ii) prechod na čistú energiu a dekarbonizácia priemyslu vrátane obehového hospodárstva; iii) zdravie a biotechnológie, poľnohospodárstvo a rybárstvo – akvakultúra a biohospodárstvo a iv) obranný priemysel a vesmír. Tieto výzvy budú vyvíjať značný tlak na hospodárstva a trhy práce, čo zvýrazňuje naliehavú potrebu konať proaktívne. Preto je v súčasnosti nevyhnutné udržať a posilniť ľudský kapitál EÚ prostredníctvom cielených a pružných politík a investícií do vzdelávania, zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie. Podporou pripravenosti pracovnej sily na technologický pokrok, jej schopnosti prispôbiť sa vyvíjajúcim sa potrebám priemyslu a využiť vznikajúce príležitosti môže EÚ nielen zmierniť súčasný a budúci nedostatok pracovnej sily, ale aj posilniť svoju dlhodobú hospodársku odolnosť a globálnu konkurencieschopnosť. Okrem toho prístup k cenovo dostupnému bývaniu môže uľahčiť mobilitu pracovnej sily a vzdelávaciu mobilitu a podporiť rozvoj ľudského kapitálu a konkurencieschopnosti.
- (12) Európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy čelia výzvam v oblasti poskytovania pevných základov zručností všetkým učiacim sa, najmä tým zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia, migrantom, osobám so zdravotným postihnutím a Rómom, ktoré by im umožňovali aktívne sa zúčastňovať na trhu práce. Výsledky v matematike, čítaní a prírodných vedách sa v posledných desaťročiach zhoršili, pričom v roku 2022 dosiahlo slabé výsledky v matematike približne 30 % 15-ročných a v čítaní a prírodných vedách 25 %¹⁹. Len 16 % znevýhodnených študentov dosiahlo v roku 2022 dobré výsledky v čítaní, matematike alebo prírodných vedách, čo predstavuje pokles z 21 % v roku 2015. U študentov s migrantským pôvodom je dvakrát vyššia pravdepodobnosť, že opustia systém vzdelávania a odbornej prípravy s nízkou alebo žiadnou kvalifikáciou²⁰. Tieto výzvy ďalej zhoršujú rozdiely v prístupe ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave v menej rozvinutých regiónoch, ako aj v znevýhodnených, vo vidieckych a vzdialených regiónoch. Viac ako 40 % ôsmakov nemá základné digitálne zručnosti²¹. Ťažkosti v detstve sa prenášajú aj do dospelosti: každý piaty dospelý má problémy s čítaním a písaním. Vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú kľúčovú

¹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1735 z 13. júna 2024 o zriadení rámca opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby emisne neutrálnych technológií a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724.

¹⁸ Ekologizácia stavebného odvetvia EÚ | CEDEFOP.

¹⁹ Pozri program OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA).

²⁰ Pozri program OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA).

²¹ Pozri *International Computer and Information Literacy Study, ICILS* (Medzinárodná štúdia o počítačovej a informačnej gramotnosti).

úlohu pri príprave učiacich sa na to, aby sa stali aktívnymi občanmi, zúčastňovali sa na demokratickom živote, rozoznávali misinformácie a využívali digitálne technológie bezpečne, zodpovedne a udržateľne. 73 % mladých ľudí (vo veku 15 – 30 rokov) uviedlo, že ich vzdelanie im poskytlo potrebnú úroveň zručností na identifikáciu dezinformácií.

- (13) Napriek vysokej miere zamestnanosti čerstvých absolventov OVP (štyria z piatich v roku 2024) OVP a učňovská príprava naďalej čelia výzvam, pokiaľ ide o ich atraktivnosť, pričom mnohé programy odbornej prípravy sú vnímané stereotypne a bojujú s celkovo obmedzeným uznaním. V roku 2023 bolo do programov STEM zapísaných 3,75 milióna študentov OVP v celej EÚ, čo predstavuje 36,3 % všetkých žiakov OVP na strednej úrovni. Je to stále ďaleko od navrhovanej cieľovej hodnoty na úrovni EÚ aspoň 45 % do roku 2030, čo by pri súčasnej úrovni zapisovania zodpovedalo tomu, že ďalších 900 000 žiakov OVP by prešlo do oblasti STEM. V odbornom vzdelávaní a príprave na strednej úrovni sú žiačky výrazne nedostatočne zastúpené v odboroch STEM.
- (14) Na úrovni terciárneho vzdelávania, napriek vysokému dopytu v mnohých odboroch STEM, približne polovica členských štátov zaznamenala v rokoch 2015 až 2023 pokles zápisov v odboroch STEM, pričom v súčasnosti sú na úrovni 26,9 % študentov, čo je ďaleko od cieľovej hodnoty do roku 2030, ktorou je mať na terciárnom stupni aspoň 32 % študentov v odboroch STEM. V porovnaní s inými vyspelými ekonomikami má EÚ druhý najnižší podiel absolventov terciárneho vzdelávania v odboroch STEM na tisíc mladých ľudí (14,3 %). Na doktorandskej úrovni sú takmer štyria z desiatich študentov zapísaní do odborov STEM, ale len veľmi malý podiel v oblasti IKT. Nedostatočné zastúpenie žien v odboroch STEM tento problém zhoršuje. IKT sú oblasťou s najnižšou účasťou žien zo všetkých oblastí vzdelávania, pričom len každý piaty študent je žena. Obavy naďalej vyvoláva predčasné ukončenie vysokoškolského vzdelávania, najmä na bakalárskej úrovni, pričom len 63 % študentov terciárneho vzdelávania ukončí štúdium v odboroch STEM do troch rokov od teoretického ukončenia štúdia.
- (15) Nedostatok kvalifikovaných učiteľov v mnohých členských štátoch, regiónoch, mestách a odľahlých a vidieckych oblastiach predstavuje závažné riziko pre kvalitu vzdelávania. V roku 2024 približne každý piaty učiteľ²² pracoval v školách, ktoré čelili nedostatku kvalifikovaných učiteľov, čo obmedzilo kvalitnú výučbu. Navyše v dôsledku starnúcej učiteľskej pracovnej sily sa v nadchádzajúcich rokoch zníži počet učiteľov, ktorí budú k dispozícii. V roku 2023 malo 25 % učiteľov v triedach od základnej po vyššiu sekundárnu úroveň 55 rokov alebo viac (čo predstavuje viac ako 1 300 000 učiteľov). Okrem toho vnímaná nedostatočná atraktivnosť povolania a nízke zárobky (v porovnaní s inými povolaniami, ku ktorým môže diplom v tejto oblasti poskytnúť prístup) prispievajú k nedostatku učiteľov v celej EÚ. K týmto výzvam prispieva naliehavý nedostatok učiteľov v oblasti STEM. Nedostatočná atraktivnosť určitých území môže mať vplyv aj na udržanie učiteľov v znevýhodnených, vo vidieckych a vzdialených regiónoch. Ďalším problémom je pripravenosť učiteľov venovať sa žiakom so zdravotným postihnutím a/alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a/alebo so sociálno-ekonomickým znevýhodnením. Okrem toho nekonzistentné využívanie technológií v školách, nedostatočné posudzovanie digitálnych zručností a rozdielna pripravenosť učiteľov bránia zlepšeniu úrovne

²² V 22 členských štátoch EÚ, ktoré sa zúčastnili na programe TALIS 2024. OECD (2025), *Results from TALIS 2024: The State of Teaching* (Výsledky programu TALIS 2024: Vyučovanie – aktuálna situácia), OECD Publishing, Paríž, <https://doi.org/10.1787/90df6235-en>.

digitálnych zručností mladých ľudí, a to aj napriek zvýšeným investíciám do digitálnej infraštruktúry a vzdelávania v členských štátoch a regiónoch.

- (16) Zosúladenie učebných plánov s vyvíjajúcim sa dopytom na trhu práce zostáva výzvou pre systémy vzdelávania a odbornej prípravy v celej EÚ. Dôležitú úlohu v tejto súvislosti môžu zohrávať odvetvové akadémie zručností a podobné iniciatívy, ako sa požaduje aj v oznámení o Dohode o čistom priemysle. Niektoré členské štáty uskutočnili reformy učebných plánov, pretrvávajú však značné rozdiely medzi kompetenciami, ktoré študenti nadobúdajú, a kompetenciami, ktoré požadujú zamestnávateľia. Napríklad, zatiaľ čo 90 % pracovných miest si vyžaduje základné digitálne zručnosti, takéto zručnosti má len 55,6 % dospelých v EÚ. Je to výzva aj pre mladých ľudí v EÚ. Keďže 42,5 % ôsmakov nemá dostatočné základné digitálne zručnosti, na dosiahnutie cieľovej hodnoty EÚ stanovenej na menej ako 15 %, je potrebný veľký pokrok. S nárastom umelej inteligencie je základná digitálna gramotnosť čoraz nedostatočnejšia a čoraz viac nových absolventských pozícií pre mladých absolventov si vyžaduje pokročilé zručnosti v oblasti umelej inteligencie a strategické myslenie. V tomto kontexte nesúladu medzi zručnosťami potrebnými na trhu práce a dostupnými zručnosťami je kľúčové zabezpečiť relevantnosť učebných plánov OVP pre trh práce, a to aj s aktívnym zapojením sociálnych partnerov, pričom to isté platí aj pre vysokoškolské vzdelávanie. Akademické učebné plány by sa mali vyvíjať tak, aby podporovali multidisciplinárne a medziodvetvové zručnosti orientované na budúcnosť, ktoré sú nevyhnutné pre rozvoj a využívanie nových poznatkov a technológií. Pokiaľ ide o mladých ľudí, začlenenie učenia sa na pracovisku do učebných plánov vo všeobecnosti zvyšuje zamestnateľnosť absolventov: miera zamestnanosti čerstvých absolventov OVP, ktorí mali skúsenosť s učením sa na pracovisku, bola v roku 2024 na úrovni 84,3 % v porovnaní so 69,7 % v prípade tých, ktorí takúto skúsenosť nemali. Okrem toho 73 % mladých ľudí (vo veku 15 – 30 rokov) uviedlo, že ich vzdelanie im poskytlo potrebnú úroveň zručností na identifikáciu dezinformácií.
- (17) Celoživotné vzdelávanie a zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia sú nevyhnutné na to, aby jednotlivci držali krok s rýchlo sa meniacim trhom práce, čo môže znamenať aj ich prechod z upadajúcich do rastúcich odvetví. Napriek tomu sa v roku 2022 na vzdelávaní v predchádzajúcom roku zúčastnilo len 39,5 % dospelých, čo je o viac ako 20 percentuálnych bodov menej ako hlavná cieľová hodnota EÚ stanovená na 60 % do roku 2030. Nízkokvalifikovaní dospelí, ktorí by mali najväčší prospech z odbornej prípravy, sa na nej zúčastňujú výrazne menej (11,3 %). Účasť je nižšia v menej rozvinutých regiónoch a stagnujúcich oblastiach vrátane vidieckych a vzdialených regiónov, ako aj v prípade zraniteľných skupín, ktoré čelia ďalším prekážkam v prístupe k odbornej príprave. Preklopenie tejto priepasti má zásadný význam pre to, aby sa celoživotné vzdelávanie stalo hmatateľnou realitou pre všetkých, a vyžaduje si urýchlené a koordinované opatrenia zo strany členských štátov, podnikov a sociálnych partnerov. Úroveň finančnej gramotnosti v EÚ je v súčasnosti veľmi nízka. Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2023 má vysokú úroveň finančnej gramotnosti menej ako pätina (18 %) občanov EÚ.
- (18) Systémy vzdelávania a odbornej prípravy odolné voči budúcim zmenám si vyžadujú primerané financovanie. Nečinnosť je nákladná: ročné sociálne náklady na osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, na celom svete budú do roku 2030

predstavovať 6 biliónov USD²³. Klesajúca úroveň základných zručností mladých ľudí by mohla znížiť dlhodobý rast viacfaktorovej produktivity približne o 3 % vo všetkých krajinách OECD. Investície do ľudského kapitálu vrátane zdravia obyvateľstva a politik, ktoré ho podporujú, prispievajú k vyššej produktivite a udržateľnému hospodárskemu rastu.

- (19) Samotné verejné výdavky nemôžu uspokojiť rozsah potrieb zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie vzhľadom na transformačné výzvy, ktorým EÚ čelí. V prípade dospelých je hlavnou formou vzdelávania odborná príprava súvisiaca so zamestnaním (štyria z piatich vzdelávajúcich sa dospelých v roku 2022). Takúto odbornú prípravu financujú prevažne zamestnávateľia (takmer 90 % celého vzdelávania dospelých súvisiaceho so zamestnaním). Jedna z troch spoločností však neposkytuje kurzy ani iné formy odbornej prípravy žiadnemu zo svojich zamestnancov, pričom náklady sú jednou z hlavných uvedených prekážok (spolu s pracovnou záťažou a časovými obmedzeniami). Stimulovanie efektívnych súkromných výdavkov na zručnosti, a to aj prepojením verejného obstarávania so záväzkami v oblasti odbornej prípravy, nabáda spoločnosti, aby prevzali väčšiu zodpovednosť za rozvoj zručností svojej pracovnej sily. Pravidlá štátnej pomoci umožňujú podporu odbornej prípravy, zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie zo strany poskytovateľov služieb vrátane malých a stredných podnikov po splnení príslušných podmienok. V oznámení Únia zručností sa vyzýva na posúdenie príslušných ustanovení s cieľom zabezpečiť, aby poskytovali lepšie stimuly pre priemysel vrátane sociálneho hospodárstva, na investovanie do zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovníkov. Verejno-súkromné partnerstvá môžu mobilizovať dodatočné investície do zručností, podporovať spoluprácu a poskytovať lepšie stimuly pre priemysel vrátane sociálneho hospodárstva, na investovanie do zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovníkov a na podporu spolupráce.
- (20) Napriek značným verejným investíciám do počiatočného vzdelávania v posledných desaťročiach kvalita vzdelávania v niektorých členských štátoch a regiónoch stagnuje alebo sa zhoršuje. Na maximalizáciu účinnosti a efektívnosti investícií do vzdelávania a zručností sú kľúčové posúdenia vplyvu a hodnotenia, ktoré sa vykonávajú v ideálnom prípade pred vykonávaním, počas neho a po ňom, so zapojením všetkých príslušných zainteresovaných strán a s využitím včasných a spoľahlivých administratívnych údajov vždy, keď je to možné²⁴. Zriadenie znalostného centra pre sociálne investície a integrácia medzinárodne dohodnutých satelitných účtov (EHK OSN) pre vzdelávanie a odbornú prípravu²⁵ do národných účtov môžu zlepšiť hodnotenie politiky a poskytnúť presnejšiu kvantifikáciu návratnosti investícií do ľudského kapitálu. Komisia takisto vytvorila vzdelávacie laboratórium pre investície do kvalitného vzdelávania a odbornej prípravy²⁶, ktoré podporuje členské štáty pri vykonávaní hodnotení politik v oblasti vzdelávania s cieľom zvýšiť nákladovú

²³ [Brunello, G., Rocco, L., Eck, M., 2024, *The price of inaction: the global private, fiscal and social costs of children and youth not learning*, UNESCO \(Cena za nečinnosť: celosvetové súkromné, fiškálne a sociálne náklady na deti a mladých ľudí, ktorí sa nezúčastňujú na vzdelávaní, UNESCO\).](#)

²⁴ Pozri závery Rady s názvom [Úloha politik trhu práce, zručností a sociálnych politik pre odolné hospodárstvo](#) z 20. júna 2024 a Dobrovoľné usmerňujúce zásady hodnotenia hospodárskeho vplyvu reforiem a investícií v oblastiach politik trhu práce, zručností a sociálnych politik určené členským štátom EÚ z júna 2024.

²⁵ Satelitné účty sú doplnkové rámce, ktoré rozširujú základné národné účty tým, že poskytujú ďalšie podrobnosti o konkrétnych oblastiach. Satelitné účty pre vzdelávanie a odbornú prípravu kvantifikujú investície do ľudského kapitálu meraním výdavkov na formálne vzdelávanie, odbornú prípravu a neformálne vzdelávanie.

²⁶ <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/learning-lab>.

efektívnosť ich verejných výdavkov na vzdelávanie a odbornú prípravu a zabezpečiť, aby boli tieto výdavky založené na faktoch.

- (21) Prístupné, ľahko zrozumiteľné, ciele a aktuálne informácie o zručnostiach sú nevyhnutné pre účinné a voči budúcim zmenám odolné politiky vzdelávania a odbornej prípravy. Informácie o zručnostiach v EÚ sú však naďalej roztrieštené, čo bráni informovanému rozhodovaniu. Napriek používaniu metód prognózy zručností v členských štátoch pretrvávajú značné výzvy vrátane rozmanitosti taxonómií, zložitosti zdrojov údajov a metód a obmedzení z hľadiska spoľahlivosti a podrobnosti údajov, čo môže obmedziť použiteľnosť informácií. Prognózy budúceho dopytu po danom povolani sa zvyčajne výrazne líšia, čo odráža rôzne predpoklady o rozsahu automatizácie úloh a širší hospodársky a demografický kontext. Porovnanie a kombinovanie týchto zdrojov je nevyhnutné pre lepšie informovanú politiku.
- (22) Takmer každý tretí zamestnanec v EÚ pracuje na pracovnom mieste, ktoré nezodpovedá jeho zručnostiam, čo naznačuje, že potenciál pracovnej sily sa nevyužíva optimálne. Príliš prísna regulácia určitých povolani a ťažkopádne postupy uznávania vytvárajú prekážky vstupu do profesií a znižujú mobilitu na trhu práce, čím prispievajú k nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a k nedostatku pracovnej sily na národnej úrovni aj na úrovni EÚ.
- (23) Európski zamestnávateľia čelia ťažkostiam pri nábore pracovníkov z krajín mimo EÚ. Menej ako jeden z desiatich malých a stredných podnikov prijal v reakcii na nedostatok zručností pracovníkov z tretích krajín, pričom väčšina z tých, ktoré to urobili, považovala tento proces za zložitý. Štátni príslušníci tretích krajín sa často stretávajú s roztrieštenými a pomalými postupmi uznávania svojich kvalifikácií a čelia problémom nadmernej kvalifikácie a nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Miera nadmernej kvalifikácie štátnych príslušníkov tretích krajín môže byť dvakrát vyššia ako v prípade občanov EÚ.

TÝMTO ODPORÚČA, aby členské štáty v období 2026 – 2027 konali s cieľom:

1. Riešiť nedostatok zručností v strategických odvetviach
 - Nasmerovať opatrenia na riešenie nedostatku zručností so zameraním na povolania, pri ktorých sa vyžadujú najmä zručnosti v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM), vrátane IKT a umelej inteligencie, v odvetviach strategického významu (digitálne a čisté technológie, obehové hospodárstvo a dekarbonizácia priemyslu, zdravie a biotechnológie, poľnohospodárstvo a rybárstvo – akvakultúra, biohospodárstvo, obranný priemysel a vesmír).
 - Posilniť zrýchlené, ako aj dlhodobejšie poskytovanie zručností relevantných pre trh práce odolných voči budúcim zmenám v oblastiach strategického významu podporou partnerstiev medzi poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy, verejnými službami zamestnanosti, sociálnymi partnermi a jednotlivými podnikmi, ako aj (miestnymi) verejnými subjektmi.
 - Znížiť prekážky vstupu do profesií a zabezpečiť rýchlejšie uznávanie kvalifikácií v strategických odvetviach pre občanov EÚ a štátnych príslušníkov tretích krajín.
2. Posilniť základné zručnosti s cieľom vybudovať pevné základy pre vyššiu konkurencieschopnosť

- Posilniť nadobúdanie zručností v oblasti matematickej gramotnosti, schopnosti čítať a písať, vedy, digitálnych zručností, občianskych zručností a zručností v oblasti finančnej gramotnosti od útleho veku a na všetkých úrovniach vzdelávania s osobitným dôrazom na sociálno-ekonomicky znevýhodnené skupiny a osoby so zdravotným postihnutím s cieľom dosiahnuť cieľovú hodnotu, ktorou je menej ako 15 % 15-ročných žiakov s nedostatočnými výsledkami v oblasti základných zručností.
 - Zabezpečiť dostatočné stimuly pre atraktívnosť učiteľského povolania, najmä pre predmety v oblasti STEM.
 - Posilniť digitálne zručnosti žiakov, študentov a študentov celoživotného vzdelávania vrátane gramotnosti v oblasti umelej inteligencie, používať nástroje na testovanie digitálnych zručností s cieľom monitorovať pokrok a školiť učiteľov v oblasti učenia podporovaného počítačom.
 - Podporovať účinné a zodpovedné využívanie umelej inteligencie. Riešiť vplyv používania digitálnych zariadení na akademické výsledky a duševnú a fyzickú pohodu.
3. Posilniť odborné vzdelávanie a prípravu (OVP) v záujme konkurencieschopnosti
- Zvýšiť kvalitu a atraktívnosť OVP a učňovskej prípravy, a to aj riešením negatívneho vnímania, posilnením inkluzívnosti pre znevýhodnené skupiny a riešením rodových stereotypov, najmä v programoch STEM.
 - Vypracovať a vykonávať stratégie na dosiahnutie cieľových hodnôt do roku 2030, aby aspoň 45 % študentov počiatočného OVP na strednej úrovni bolo zapísaných v odboroch STEM, aby aspoň každý piaty študent bol žena a aby aspoň 12 % študentov OVP získalo skúsenosť so vzdelávaním zahraničí.
 - Podporovať dostatok učiteľov a školiteľov v oblasti STEM a stimulovať v spolupráci s podnikmi učenie sa na pracovisku.
4. Zlepšiť výsledky terciárneho vzdelávania v oblasti STEM
- Zvýšiť kapacitu, relevantnosť a atraktívnosť programov terciárneho vzdelávania v oblasti STEM (vrátane programov odbornej prípravy na vyššej úrovni) pre mladých ľudí v oblastiach IKT a umelej inteligencie, v oblastiach s veľkým nedostatkom pracovnej sily a v strategických oblastiach.
 - Podporovať gramotnosť v oblasti umelej inteligencie a strategické myslenie absolventov, posilniť transdisciplinárne prístupy a zvýšiť internacionalizáciu programov terciárneho vzdelávania v oblasti STEM, najmä posilnením nadnárodných študijných programov so spoločným diplomom v inžinierskych odboroch a odboroch STEM.
5. Investovať do vzdelávania a zručností
- Podporovať účinné a efektívne verejné výdavky na vzdelávanie a zručnosti zodpovedajúce identifikovaným výzvam a dohodnutým cieľom a cieľovým hodnotám, a to aj využitím fondov politiky súdržnosti vrátane Európskeho sociálneho fondu plus.
 - Podporovať súkromné investície do zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie a využívanie segmentu sociálnych investícií a zručností v rámci Programu InvestEU.

- Pravidelne monitorovať a hodnotiť investície do vzdelávania a zručností na národnej, regionálnej a miestnej úrovni pomocou spoľahlivých a prispôbivých metodík posudzovania vplyvu a hodnotenia. Tam, kde sa to považuje za užitočné, uplatňovať dobrovoľné usmerňujúce zásady schválené Radou²⁷ ako podklady pre tvorbu politiky založenej na faktoch.
 - Zvýšiť využívanie administratívnych údajov na posúdenie účinnosti a efektívnosti verejných a súkromných výdavkov na vzdelávanie a odbornú prípravu.
6. Získavať informácie o zručnostiach na zvládnutie zmien postavenia na trhu práce
- Vypracovať a uplatňovať metodiky na využívanie veľkých dát a umelej inteligencie s cieľom poskytovať lepšie a včasnejšie informácie o zručnostiach, pričom sa bude vychádzať z existujúcich kvantitatívnych a kvalitatívnych zdrojov informácií o zručnostiach a tieto sa budú dopĺňať.
 - Ďalej integrovať a zvyšovať pravidelné využívanie informácií o zručnostiach pri navrhovaní (prepracúvaní) národných, regionálnych a miestnych stratégií v oblasti zručností a hospodárskeho rozvoja, v oblastiach profesijného poradenstva, preorientovania a prechodu zo zamestnania do zamestnania a zo vzdelávania do zamestnania, ako aj pri navrhovaní a vypracúvaní učebných plánov odolných voči budúcim zmenám.

V Štrasburgu

*Za Radu
predsedníčka/predseda*

²⁷

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10779-2024-INIT/sk/pdf>